

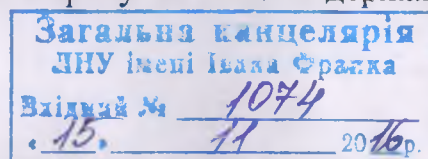
**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

доктора економічних наук, доцента
Сідельникової Лариси Петрівни
на дисертаційну роботу Серватинської Інни Миколаївни на тему:
«Фінансове забезпечення функціонування державних фондів
соціального страхування»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

1. Актуальність теми дослідження

Погіршення динаміки соціально-економічного розвитку, яке спостерігається протягом останніх років в Україні, негативно позначається на достатку громадян, зумовлює зневіру у можливості формування стабільності суспільних процесів. У цих складних умовах вагоме значення у забезпеченні добробуту населення повинні відігравати соціальні інституції, зокрема державні фонди соціального страхування.

Державне соціальне страхування є фундаментом усієї системи соціального захисту в суспільстві. Функціонування цього соціального інституту знаходиться у нерозривному взаємозв'язку із станом державних фінансів, з одного боку, продукуючи, з іншого - відтворюючи їх дисбаланси. Як свідчать вітчизняні реалії, одним з вагомих наслідків розбалансованості сфери державних фінансів України є низький рівень соціальних виплат як з бюджету, так і з позабюджетних державних цільових фондів. Значна девальвація національної валюти у 2014-2015 рр. згенерувала потужні інфляційні процеси - індекс споживчих цін в цей період досяг максимального за останні 15 років рівня: 124,9% та 143,3% відповідно. Стрімке зростання споживчих цін знівелювало намагання уряду забезпечити гідний соціальний захист населення України, у тому числі за рахунок коштів державних фондів

соціального страхування. Дефіцит фінансових ресурсів, що акумулюються у державних цільових фондах, унеможлиблює підвищення пенсій та інших видів соціальної допомоги в адекватних інфляційним процесам розмірах. Отже, найбільшою проблемою діяльності фондів соціального страхування є незбалансованість фінансових ресурсів цих фондів, їх дефіцитність, яка покривається за рахунок коштів Державного бюджету України. За роки незалежності ця проблема набула системного характеру та потребує негайного вирішення. Істотно поглиблює фінансові дисбаланси системи державного соціального страхування дефіцитність Пенсійного фонду України та неефективна пенсійна система.

На сучасному етапі в Україні відбуваються інституціональні трансформації, спрямовані на формування принципово нової системи соціального захисту, зокрема це відображається і на державному соціальному страхуванні. Беручи до уваги складність суспільних процесів, зокрема у фінансовому напрямі, дисбаланси фінансового забезпечення функціонування державних фондів соціального страхування потребують науково і методично обґрунтованих рішень, а викладені аргументи зумовлюють актуальність і доцільність обраної теми дисертаційної роботи.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Дисертаційна робота Серватинської І.М. на тему: «Фінансове забезпечення функціонування державних фондів соціального страхування» відзначається самостійністю та завершеністю. Ознайомлення з дослідженням засвідчує, що наукові положення, висновки і рекомендації, які знайшли відображення у дисертації, характеризуються високим ступенем обґрунтованості і достовірності, є достатньою мірою аргументованими. В роботі відсутні софістичні твердження, які не мають наукового доведення та порушують логічний виклад матеріалу дисертації. Підтвердженням цього є структурна побудова та зміст роботи, широкий перелік використаних

літературних джерел з досліджуваної проблематики (279 наукових джерел) та обсяг проаналізованої статистичної інформації, а також даних, отриманих здобувачем особисто. Обґрунтованість та достовірність наукових положень і результатів дослідження підтверджуються використанням значного обсягу фактичного матеріалу, нормативних та інструктивних матеріалів, апробацією на науково-практичних конференціях і семінарах. Тема дисертації розглянута та викладена всебічно і докладно, мета роботи відповідає обраній темі. Дисертаційну роботу позитивно характеризують системність підходу до вирішення поставлених задач, логічна побудова й аналіз причинно-наслідкових зв'язків. Висновки є логічно обґрунтованим підсумком виконаної роботи, повною мірою відображають основні положення проведеного дослідження та можливі результати їх впровадження. Таблиці, рисунки, розрахунки, додатки оформлені відповідно до діючих стандартів.

Обґрунтованість результатів роботи підтверджується використанням сучасних методів дослідження: системного, логічного та історичного, економіко-математичного моделювання, статистичного, аналізу, синтезу, групування, узагальнення, індукції та дедукції, аналогії.

Інформаційною базою дослідження є Конституція України, закони України, які регламентують процес фінансового забезпечення фондів соціального страхування, дані Міністерства фінансів України та Міністерства соціальної політики, статистичні матеріали Євростату та Державної служби статистики України, дані державних фондів соціального страхування.

Дисертаційна робота Серватинської І.М. відповідає пріоритетним напрямкам наукових досліджень у сфері державних фінансів. В основу дисертації покладено теоретико-методичні і практичні розробки, що є частиною науково-дослідної теми «Формування та вдосконалення механізму сталого розвитку економічних систем» (номер державної реєстрації 0114U006192), де запропоновано фінансові регулятори формування, використання та резервування фінансових ресурсів державних фондів соціального страхування України.

3. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертації, її авторефератом та основними працями дисертанта дало змогу визначити найістотніші теоретико-методичні положення, практичні рекомендації та висновки, які характеризуються науковою новизною, сформульовані особисто та відображають внесок автора у вирішення важливої науково-прикладної проблеми щодо удосконалення фінансового забезпечення функціонування державних фондів соціального страхування.

Найбільш суттєві наукові результати дослідження полягають у такому.

1. Розроблено теоретичну модель фінансового забезпечення державних фондів соціального страхування, яка базується на європейському досвіді та включає фінансові важелі, стимули, санкції, орієнтовані на оптимальне фінансове забезпечення з урахуванням сучасних реалій суспільного розвитку України (с. 66-69). Використання цієї моделі дозволить наблизити вітчизняну систему державного соціального страхування, в тому числі і її фінансове забезпечення, до загальноєвропейських стандартів.

2. Запропоновано механізм впровадження європейських моделей фінансового забезпечення фондів соціального страхування, який конкретизує напрями застосування досвіду країн Євросоюзу за нормативно-правовим, організаційним, кадровим та фінансовим напрямами й комплексно поєднує всі важелі, форми, методи у їх взаємодії щодо фінансового забезпечення цих фондів та базується на передовому досвіді зарубіжних країн (с. 70-72), з метою наближення вітчизняних стандартів якості життя до європейських.

3. Удосконалено теоретико-методичні підходи до оцінювання ефективності фінансових витрат державних страхових фондів з обґрунтуванням відповідної методики (с. 75-76), яка включає вісім етапів, дає можливість не лише оцінити рівень фінансового забезпечення окремих верств населення, а й порівнювати вітчизняні соціальні стандарти з європейськими, критично їх оцінювати та вчасно корегувати з метою

наближення до рівня розвинених країн ЄС. Крім того, така методика дозволяє ефективно розпоряджатися (формувати, використовувати, резервувати) коштами цільового призначення.

4. Сформовано пропозиції щодо впорядкування адміністративної структури державних інституцій соціального страхування, яка передбачає функціонування лише двох страхових фондів – Пенсійного фонду України та Фонду соціального страхування України (с. 119-124). Запропоновані підходи є відмінними від чинної адміністративної схеми, їх реалізація дозволить покращити рівень фінансового забезпечення реципієнтів у зв'язку із вивільненням фінансових ресурсів у страхових фондах, а також вивільненням державних фінансових ресурсів у зв'язку із зменшенням штатної чисельності працівників та адміністративних витрат.

5. Запропоновано нові підходи до формування трьох ймовірних сценаріїв фінансового забезпечення Пенсійного фонду України (оптимістичного, інерційного та песимістичного), які базуються на ґрунтовному аналізі структури доходів Пенсійного фонду України впродовж 2005–2015 рр., аналітичних і прогнозних оцінках МВФ, Світового банку та Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, а також враховують чинники, які мають безпосередній вплив на формування доходної частини ПФУ: динаміці ВВП, мінімальній та середній заробітній платі, обсязі фонду оплати праці, ставці ЄСВ, рівню податкового навантаження (с. 143-153), що дозволяє прогнозувати фінансовий стан Пенсійного фонду України на коротко- та середньострокову перспективу та вчасно реагувати на макроекономічні коливання в країні.

6. Визначено стратегічні і тактичні напрями функціонування державних фондів соціального спрямування, які розроблено із урахуванням ієрархії у суспільній системі, взаємозв'язках між цими напрямками (с. 155-168). Запропоновані напрями у комплексі з розробленою автором методикою оцінювання фінансових витрат страхових фондів та обґрунтованими сценаріями фінансового забезпечення Пенсійного фонду України дозволять

впливати на прогнозування, планування, резервування фінансових ресурсів фондів державного соціального страхування на перспективу з метою їх подальшого раціонального використання.

7. Обґрунтовано регулятивний механізм забезпечення фінансовими ресурсами державних страхових фондів, який базується на розроблених принципах, методах та формах із використанням фінансових регуляторів і громадського контролю (с. 175-181), що дозволяє суспільству контролювати процес формування і використання коштів цільових фондів із залученням громадськості, незалежних експертів та фахівців, що позитивно вплине на ефективність функціонування фондів державного соціального страхування.

4. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів

Теоретичне значення результатів дослідження полягає в тому, що більшість проблем, які стосуються фінансового забезпечення функціонування державних фондів соціального страхування, складають вагомий науковий інтерес. З огляду на це, репрезентована наукова робота є своєчасною в контексті необхідності обґрунтування теоретичних засад і розробки методичних підходів щодо удосконалення фінансового забезпечення системи державного соціального страхування в Україні.

Теоретичну цінність та практичну значущість наукових результатів Серватинської І.М. підтверджує широка база апробації дослідження як у науковому середовищі (монографії, статті, тези доповідей конференцій), так і з позиції практичного впровадження.

Практична значущість результатів дисертаційної роботи полягає у використанні теоретичних висновків, методичних розробок і практичних рекомендацій для підвищення ефективності фінансового забезпечення системи соціального страхування. Окремі результати дисертаційної роботи взято до впровадження Головним управлінням Пенсійного фонду України в Черкаській області – при прогнозуванні страхових надходжень (довідка

№ 5296/01 від 06.06.2016 р.); Департаментом соціального захисту населення Черкаської обласної державної адміністрації – при розробці перспективних і поточних планів, які включають обґрунтування розрахунку обсягів доходів і видатків фінансових ресурсів, що спрямовуються на підтримку окремих соціально незахищених верств населення Черкаської області (довідка № 260/01-01 від 14.06.2016 р.); Черкаським обласним центром зайнятості – при розрахунках необхідних фінансових ресурсів, які спрямовуються на підтримку осіб, що втратили роботу (довідка № 11-18/2781 від 17.06.2016 р.). Науково-теоретичні розробки використовуються у навчальному процесі Черкаського державного технологічного університету при викладанні дисциплін «Фінанси», «Фінансування соціальних програм», «Страховання» (довідка № 926/01-10.02 від 08.06.16 р.); Ужгородського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету при викладанні дисциплін «Фінанси», «Гроші і кредит» (довідка № 01-15/201 від 28.04.16 р.).

5. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Представлені у дисертаційній роботі наукові та методичні результати характеризуються глибиною аналізу, коректністю формулювання пропозицій щодо практичного використання положень з удосконалення фінансового забезпечення функціонування державних фондів соціального страхування.

Результати дослідження, які виносяться на захист, отримані автором самостійно і достатньо відображені у 23 наукових працях загальним обсягом 9,54 друк. арк., з них 2 колективні зарубіжні монографії (1,22 друк. арк.). 1 підручник у співавторстві (1,20 друк. арк.), 9 статей у наукових фахових виданнях (4,74 друк. арк.), зокрема 2 статті входять до міжнародних наукометричних баз даних (0,72 друк. арк.), 11 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських конференціях (2,38 друк. арк.).

Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають вимогам МОН

України та повною мірою відображають отримані наукові результати.

Докладне ознайомлення з дисертаційною роботою, авторефератом й публікаціями показало їх відповідність за сутністю й ступенем наукової новизни встановленим вимогам, що висуваються до кандидатських дисертацій за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Висновки та основні результати дослідження конкретні, достатньо аргументовані та являють собою предмет захисту. Автореферат написаний у науковому стилі, літературною мовою, згідно з поставленими вимогами і повною мірою відображає зміст і структуру дисертації.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Відзначаючи змістовність і багатоаспектність представленої до захисту дисертації, ґрунтовне дослідження важливої наукової проблеми, за окремими положеннями, висновками та рекомендаціями, наведеними у дисертаційній роботі, слід зробити наступні зауваження, які в окремих випадках мають рекомендаційний характер та слугують підставою для їх обговорення в дискусійному порядку:

1. Аналізуючи основні макроекономічні показники і фінансові ресурси соціального захисту, а також динаміку формування коштів у державних фондах соціального страхування (с. 84-86), дисертант взяв до уваги лише період 2011-2015 рр. Однак, на нашу думку, доцільно було б виконати аналіз і тих періодів, коли країна переживала економічне піднесення (2001–2007 рр.: 2010 р.) та спад (2008–2009 рр.). Збільшення часового лагу дало б можливість встановити більш коректні кореляційні залежності та обґрунтувати вектори впливу макроекономічної ситуації на показники наповнюваності державних соціальних фондів фінансовими ресурсами, якості соціальних стандартів та їх співставленості з показниками інших європейських країн.

2. Погоджуємося з автором, що зниження з 1 січня 2016 р. ставки єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування для роботодавців до 22% не стане достатнім стимулом для детінізації фонду

оплати праці, а навпаки призведе до значного скорочення внесків до державних фондів соціального захисту і до збільшення дотацій із бюджету (с. 170). Враховуючи те, що наразі проведення пенсійної реформи в Україні гальмується, і ЄСВ залишається основним джерелом формування власних коштів державних соціальних фондів, доцільно було б обґрунтувати оптимальний рівень ставки єдиного соціального внеску, адекватний сучасним інституційним умовам. При цьому необхідно врахувати вплив на об'єкт дослідження і неформальних інститутів (традиції, культура, моральні цінності), адже значні обсяги фінансових ресурсів державних соціальних фондів втрачаються саме внаслідок низької податкової культури платників податків в Україні.

3. Цілком слушними вважаємо пропозиції автора щодо шляхів вдосконалення адміністративної структури державних інституцій соціального страхування, яка враховує реформи адміністративного устрою та галузей соціальної сфери (с. 119-124). Водночас, в роботі не наведено розрахунку фінансових витрат держави на реалізацію цих заходів.

4. Однією з ключових умов підвищення ефективності функціонування державних фондів соціального страхування в Україні є формування системи відкритості та публічності використання фінансових ресурсів цих фондів як важливого напрямку запобігання й боротьби з корупцією. Однак при розробці здобувачем заходів щодо покращення діяльності державних фондів соціального страхування (с. 127-131) цей напрям оптимізації функціонування фондів не відображений.

5. При обґрунтуванні регулятивного механізму забезпечення фінансовими ресурсами державних страхових фондів (с. 175-181), дисертанту варто було б зосередити увагу на практичних заходах щодо реалізації цього механізму та результатах його застосування.

Проте наведені дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку виконаної дисертаційної роботи та не знижують її наукову і практичну цінність.

7. Загальний висновок про дисертаційну роботу

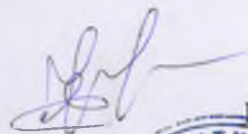
Дисертаційна робота Серватинської Інни Миколаївни на тему «Фінансове забезпечення функціонування державних фондів соціального страхування» є завершеною науковою працею, яка присвячена вирішенню актуальної наукової та практичної проблеми покращення фінансового забезпечення функціонування державних фондів соціального страхування.

Представлені у роботі теоретико-методичні і практичні розробки відповідають рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Робота добре структурована, в ній витримано логічну послідовність викладу матеріалу. Опубліковані автором наукові праці та автореферат повною мірою відображають основні положення дисертації.

За актуальністю, ґрунтовністю вирішення наукових проблем, рівнем та кількістю публікацій, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертація на тему: «Фінансове забезпечення функціонування державних фондів соціального страхування» відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 зі змінами та доповненнями, затвердженими Постановами Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 р. № 656 та від 30.12.2015 р. № 1159, а автор дисертації - Серватинська Інна Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри податкової та
бюджетної політики Херсонського
національного технічного університету

Л.П. Сідельникова

Підпис д.е.н., доцента Сідельникової Л.П.
підтверджую:

Начальник відділу кадрів ХНТУ

Фідусе надійшов до спеціалізаційно-бачної вченої ради 15.11.2016р
Фідусе

Л.В. Танська